

**DICȚIONAR CONTEXTUAL DE TERMENI TRADUCTOLOGICI.
FRANCEZĂ-ROMÂNĂ,
CONTEXTUAL DICTIONARI OF TRANSLATION-RELATED TERMS.
FRENCH-ROMANIAN,**

Manuela Anghel¹

Facultatea de Litere

Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

Email: manuela.anghel@lett.ubbcluj.ro

Abstract:

*The science of translation is a relative new science which, like any science, uses its own terms. Anyone who is a part of the translation process must become familiar with the terminology by using a specialised dictionary. From this point of view, the work **Dicționar contextual de termeni traductologici. Franceză-română**, coordinated by Maria Țenchea is a useful and practical instrument. By using different sources, the authors made a selection of contexts in French and in Romanian in order to illustrate the use of every term; this structure justifies the title of the dictionary.*

Cuvinte-cheie: *traductologie, contexte, surse, franceză, română.*

Key words: *science of translation, contexts, sources, French, Romanian.*

Traductologia este o știință relativ nouă, care, ca orice știință, a creat și a pus în circulație propria terminologie. Astfel, oricine este implicat în procesul de traducere trebuie să se familiarizeze cu conceptele ilustrate de acești termeni utilizând un dicționar specializat. Din această perspectivă, lucrarea **Dicționar contextual de termeni traductologici. Franceză-română**, apărută la Editura Universității de Vest, nu poate fi decât binevenită, reprezentând un moment de remarcă în contextul dezvoltării traductologiei[1].

După cum anunță coordonatoarea în *Cuvânt înainte*, alte două lucrări dedicate terminologiei acestei științe au precedat apariția dicționarului. Astfel, acesta continuă încercarea de a aduce pe teren românesc conceptele cu care lucrează traductologia.

În aceeași secvență, *Cuvânt înainte*, coordonatoarea este cea care ne introduce în universul noii lucrări și ne avertizează asupra necesității ei, asupra intenției, surselor, dificultăților întâmpinate, asupra conținutului și asupra modului de organizare a materialului.

Pe lângă aceste aspecte, tot aici, coordonatoarea face cunoscut publicul-țintă al acestei lucrări. Conform viziunii celor care l-au conceput, acest dicționar se vrea un instrument de lucru util în primul rând studenților, traductologilor, dar și altor persoane interesate de actul traducerii.

Am putea fi tentați să întrebăm: „De ce încă un dicționar?” Dar trebuie să remarcăm, lucrarea de față nu intenționează să-și organizeze conținutul în maniera tipică unui dicționar explicativ. Există, desigur, un inventar de termeni, însă autoarele nu dau definiții pentru acești termeni. Noutatea constă în faptul că termenii se definesc ei înșiși, prin ei înșiși sau mai exact prin diversele contexte alese de autoare pentru a ilustra fiecare termen. Se înțelege așadar justificarea determinantului *contextual* din titlu. Metoda aleasă permite astfel aducerea în fața celui care consultă dicționarul a unor cuvinte vii, a căror viață, deci mai mult decât existență, este demonstrată chiar de funcționarea lor într-un anumit context.

¹ "Investește în oameni!" doctorand bursier în "Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013"

Lucrarea reunește două componente ale aspectului avut în vedere: terminologia franceză și cea românească, după cum avertizează și subtitlul. Astfel, pentru că limbile vizate sunt franceza și româna, fiecare articol cuprinde un termen „vedetă”, cum îl numește coordonatoarea, în franceză, urmat de echivalentul lui în română. Secvența cea mai consistentă este reprezentată de contexte în limba franceză și în limba română, în care sensul termenului este completat, nuanțat. De cele mai multe ori, alegerea nu se rezumă la un context unic, semnificația putând fi astfel decelată cu mai multă exactitate, datorită perspectivelor diferite pe care le adaugă noul context în care vom regăsi termenul „vedetă”.

Pe alocuri însă, textul în română reprezintă de fapt doar traducerea textului în franceză. Această traducere nu este realizată de către autoare, fiind preluate texte din traduceri existente ale lucrării folosite pentru extragerea textului francez. În astfel de situații, cel care consultă dicționarul este privat de avantajul cu care se deprinsese de a compara viziunea din textul în franceză cu cea din textul românesc. Contextul românesc nu este altul decât cel franțuzesc, colorând parcă de fapt cu aceeași culoare în marginile acelui spațiu de existență a termenului. Situația demonstrează totuși un aspect benefic în ceea ce privește terminologia românească: îmbogățirea acesteia datorită preocupării permanente pentru traducerea unor lucrări de specialitate din limba franceză în română.

Sursele la care se apelează pentru alegerea contextelor sunt evidențiate într-o listă la finalul lucrării. Pentru că aceste surse sunt numeroase și variate, utile pe de o parte pentru a clarifica sensuri ale termenilor și pe de altă parte pentru a evidenția variate aspecte privitoare atât la procesul de traducere, cât și la rezultatele acestuia, lucrarea furnizează astfel și o importantă bibliografie pentru acest domeniu.

Este de remarcat atenția autoarelor pentru alegerea termenului „vedetă”, care poate fi un cuvânt sau poate fi o sintagmă. În foarte multe situații se notează și alți termeni cu care se află în relație de sinonimie sau variante în uz. Uneori de la un termen pornesc trimiteri către un altul, pentru ca cel care consultă dicționarul să poată sesiza uneori similitudinile, alteori diferențierile existente între termeni. Se țes astfel niște fire prin care termenii comunică, asigurând și coerența lucrării.

În privința modului de organizare, putem spune că acesta servește intenției dicționarului de a fi un instrument util și practic pentru oricine și-ar dori să îl consulte. Din această perspectivă, pe de o parte se poate observa de fiecare dată evidențierea termenului în discuție în cadrul citatului cu ajutorul caracterelor aldine, care desigur nu rămân fără efect asupra analizatorilor vizuali. Pe de altă parte, accesul la termeni este favorizat de existența în structura lucrării a unui index al termenilor mai întâi din franceză, urmați de cei din română, această opțiune facilitând, desigur, lucrul cu dicționarul.

Concluzii

Fără îndoială, există argumente în sprijinul afirmației că dicționarul se constituie într-un reper atât pentru cei implicați în actul de traducere, cât și pentru cei interesați de el. De aceea, așteptăm cu nerăbdare continuarea cercetării, nu numai din dorința de a regăsi noi termeni în paginile unei eventuale ediții viitoare, ci și din dorința de a clarifica situația unor termeni pentru care contextele românești se rezumă la traducerea textelor din lucrări în limba franceză.

Bibliografie

Țenchea, M., (Coordonator), *Dicționar contextual de termeni traductologici Franceză-Română*, Ed. Universității de Vest, Timișoara, 2008.